

AZ EX LIBRIS KORTÁRS MŰVÉSZEI (NEMZETKÖZI EX LIBRIS KIÁLLÍTÁS DEBRECENBEN)

A Debrecenben megrendezett I. Nemzetközi Ex libris és Kisgrafika kiállítás megnyitóján 2009. június 23-án nekem is alkalom nyílt személyesen részt venni, az Országos Széchényi Könyvtár képviselőjében. A Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központ II. emeleti kerengőjén berendezett kiállítóterben rögtön szembeszökő volt a kihelyezett anyag nagy mennyisége és sokszínűsége. A tárlatot Dr. Cs. Tóth János igazgató úr bevezetője és a Nataberke kvartett játéka után Sebeők János író nyitotta meg. Hangsúlyozta, hogy a mai értékvesztett világban a vizuális kultúra ápolásának egyik kifejezési formája a képzőművészet, akár alkotóként, akár befogadóként kerülünk vele kapcsolatba. A kisgrafika, az ex libris amellett, hogy szemet gyönyörködtet, lelki-szellemi táplálékot is jelenthet számunkra. A Gutenberg-galaxis válsága korában egyre kiemeltebb szerep jut a vizualitásnak, az elektronikus médiáknak (rádió, televízió, számítógép). Az elektronikus (vagy digitális) világban már nem a tanulás, hanem a tájékozódás és a választás lesz az ismeretszerzés elsődleges módja. Az internetes információ, az internet-galaxis azonban nem szoríthatja ki a hagyományos, papír alapú dokumentumtípusokat. Bár a kép-

Fotók: Várkonyi Zsolt

Vasné T. Kornélia és fia, Dr. Lenkey Béla és leánya

zőművészet, a kisgrafika területén is egyre inkább terjed a számítógépes technika, és érdekes színfoltot képvisel, ez nem töltheti be a hagyományos technikák, a fa- és linómetszés, rézmetszés stb. szerepét.

Az ex libris funkciójából is adódóan a formai mellett fontos tartalmi elemeket közvetít, üzenetet hordoz. Jelöli a könyv tulajdonosát és hordozza főbb személyes ismertető jegyeit. A jórészt megrendelésre készített ex librisek mementók az utókor számára.

A debreceni kiállítás kortárs ex libris művészetet bemutató hatalmas anyagát Keresi Ferenc debreceni műgyűjtő és grafikus gyűjtötte, válogatta össze. A Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központtal karöltve emlékeztetést alkotott. A rengeteg háttér munkának, levelezésnek, szervezésnek ez a nívós kiállítás lett az eredménye. A résztvevő 28 ország 150 alkotója 567 grafikájából a legszebbek helyet kaptak a művelődési központ által megjelentetett katalógusban is.

(A cikk írója a kiállítás sokszínűségét, nemzetköziségét a résztvevők országokénti megemlékezésével szemlélteti, nem mulasztva el a jelentősebb alkotások rövid méltatását sem. Az emiatt igen terjedelmessé lett cikk e részének közlését lapunk terjedelme nem teszi lehetővé. Hogy az érdeklődők az alapos munkával készült, széleskörű áttekintést nyújtó írást teljes ter-

jedelmében megismerhessék, szövegét feltettük az internetre és az a www.kisgrafika.hu honlapon olvasható. Szerk.)

A bemutatás végére hagytam a kortárs hazai ex libris művészet képviselőit. Már a résztvevők nagy száma mutatja a magyar ex libris művészet jelentőségét: Bakacsi Lajos, Bálint Ferenc, Berecz Adél, Büki Zsuzsanna, Dudics Mónika, Eszenyi Gábor Ádám, Gellén Diána, Gonda Szikh Zoltán, Gonda Zoltán, Havasi Tamás, Imre Lajos, Józsa János, Józsa Poppea, Kerékes Gábor, Kerékgyártó László, Keresi Ferenc, Köllő Sándor, László János, Marton Sándor, Nagy László Lázár, Pósan Balázs, Prihoda Judit, Proksza Gyöngyi, Réti András, Sajtos Gyula, Szilágyi Imre, Tulok László, Ürmös Péter. Alkotásaik közt egyházi, történelmi témájúakat éppúgy találhatunk, mint népies jellegű motívumokat, portrékat, állat- és növényábrázolásokat, női aktokat.

Akik jelen voltak a kiállításon, bizonyára egy életre szóló élménnyel és sok szakmai tapasztalattal gyarapodtak. A kultúra, a művészet megőrzésének fontosságát kifejezhetjük az ex libris műfajának népszerűsítésével, és új tagokat vonzhatunk az ex libris készítő és gyűjtők táborába. És ez nemcsak országunkon belül lehetséges, hanem ledönthetjük a határokat, a művészet hídként összekötő szerepet tölthet be az egyes nemzetek kultúrája között. „A művészetről eleget tudni sohasem fogunk, ha megannyit tanulunk is. Mindig marad felfedezni való. Az igazi mestermű, ahányszor látjuk, mindig más.” (E. H. Gombrich)

Reméljük, jövőre újra sor kerülhet hazánkban egy hasonló, nemzetközi jellegű kiállításra.

Vasné Tóth Kornélia
(OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár)

A DEBRECENI KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJÉNEK BESZÁMOLÓJA

A kisgrafikával való kapcsolatomban végigkíséri az életemet. Köszönhető ez édesapámnak, id. Keresi Ferencnek, aki már több mint harminc éve kapcsolódott az ex libris gyűjtők táborához. A hetvenes évek végén vonaton ismerkedett meg dr. Lenkey Istvánnal, akit senkinek se kell bemutatnom, hiszen a hazai kisgrafikagyűjtők egyik vezéregyénisége. Lenkey István közreműködésével apám ex libris gyűjteménye kezdett kialakulni és én már gyerekként megcsodálhattam számos hazai és külföldi művész alkotását. A gyűjtőmunka személyes ismeretéseket is kialakított az alkotókkal, hiszen az ex libris megkíván egyfajta kapcsolatot művész és gyűjtő (megrendelő) között. Fery Antal, Csiby Mihály, dr. Tóth Rózsa, Várkonyi Károly, Bagarus Zoltán, König Róbert, Vén Zoltán, Kopasz Márta,

Nagy László Lázár és neje, Keresi Ferenc és neje

Józsa János, Szilágyi Imre és Nagy László Lázár nevei és munkái már régóta ismertek előttem.

Mint amatőr alkotó, Szilágyi Imrétől és Nagy László Lázártól számos alkalommal kaptam személyesen is segítséget, amit ezúton is köszönök nekik.

Az ex libris gyűjtéssel személyesen közel nyolc éve foglalkozom. Kezdetben édesapám cserelapjai adták gyűjteményem teljes egészét. Apám levelezései és a Palásthy Lajostól kapott magyarországi gyűjtők névsora alapján kezdtem el a gyűjtést és a cserét. 2001-től 2003-ig igen aktívan leveleztem, és egyre több grafikával rendelkeztem, hála azoknak a gyűjtőtársaknak, akik segítettek egy kezdő próbálkozásait. Itt megemlítem Fülöp Irén, Pesti László, Palásthy Lajos, Krajcsi Tiborné, Kis Sándor, dr. Kovács Károly, dr. Mayer József, Ürmös Péter, Kőhegyi Gyula, Rácz Mária, Szász Sándorné, dr. Gombos László, Baranyai Ferenc, Kundermann Jenő, dr. Soós Imre, Szentessy László nevét.

A mai kor egyik nagyszerű találmánya az internet, mely lehetővé tette, hogy külföldi gyűjtők és alkotók után keresgéljek a világhálón. Így számos ország kisgrafika gyűjtőjével, alkotójával sikerült cserélnem. Ezek közül néhány név a teljesség

Dr. Cs. Tóth János igazgató

igénye nélkül: Mario de Filippis, Angelo Arrigoni, Lars C. Stolt, Hasip Pektas, Roman, Vicente Martinez Yuste, Peter Rath, Paul Scheltens, Karel Tichy, Pavel Hlavaty, J. F. Chassaing.

Az aktív levelezés egyre több cserelapot is igényelt, ezért saját munkáimat is bevettem a cél érdekében. Szitanyomással és rézkarc technikájú lapokat készítettem a gyűjtőknek, akik ezeket sok lappal viszonzták. Én elsősorban rézkarcokat gyűjtök, de persze minden technikában készülnek nagyon jó ex librisek. Éppen ezért nagyon örülök a fametszeteknek is, melyek egyre ritkábbak. Témában mindenevő vagyok.

Az utóbbi években elhanyagoltam a gyűjtést, elmaradoztak a levelezések, egyre kevesebb lapot kaptam és küldtem. Befelé is kevés postai küldemény érkezett, ami talán jelenthette azt is, hogy az ex libris gyűjtés egyfajta Csipkerózsika álmát alussza. De lehet, hogy csak engem került el a gyűjtői szenvedély. Így az aktuális dolgokról csak a KBK lapjából értesültem.

2008 év végén nekiláttam egy nemzetközi ex libris kiállítás ötletét megvalósítani. Fogalmam se volt arról, hogy milyen fogadtatásra számíthatok. Először is helyet kellett nézni Debrecenben. Az ötlettel levélben (e-mail) kerestem meg néhány kiállításra alkalmas intézményt, de nem jött rá válasz. Levelem mellékletként tartalmazta a kiállításra felhívó szöveget magyar és angol nyelven. Mivel még soha semmilyen kiállítást nem terveztem, azért arra gondoltam, hogy ne legyen semmilyen technikai és téma megkötés, minden beküldött kisgrafikát kiállítunk. Azért gondoltam erre, mert fogalmam se volt arról hány alkotás fog érkezni és nagy blama lett volna, ha egy kevés alkotóból és alkotásból álló kiállítást nevezünk nemzetközinek.

A levélben megkeresettek egyike volt az impozáns és új debreceni Megyei Könyvtár, más néven Méliusz Központ. Itt se kaptam választ, ezért bátorkodtam felhívni az igazgatót, aki viszont személyes megbeszélésre invitált és hozzátette, hogy jó ötletnek tartja és egy nyári időpontra időzítve várják az anyagot.

Mondanom se kell, hogy ez nagy öröm és nagy izgalom volt a számomra, mert ekkor tudatosult bennem, hogy most már nincs visszaút és igyekezni kell a szervezéssel. A szervezés anynyiból állt, hogy négy hónapon keresztül több ezer internetes levelet küldtem el a világ minden részébe. Az internetes keresők segítségével minden olyan címre küldtem levelet, ami valamennyire is kapcsolódhatott grafikához, ex librishez, grafikushoz. Sajnos rengeteg rossz e-mail cím van, ezért nagyon sok válasz olvasatlanul, érkeztetés nélkül jött vissza. De persze aztán jöttek az érdeklődő, gratuláló levelek és sokan részvételükről biztosítottak. Voltak olyanok, akik lefordították az angol szövegű levelemet szlovák, francia és német nyelvre is. A művészek és egyesületek egymásnak ajánlották a felhívást. A levél felkerült a F.I.S.A.E és számos művészeti portál honlapjára is. A felhívásom mellett mindig „reklámoztam” a www.kisgrafika.hu oldalt, valamint az általam szerkesztett www.exlibris.lap.hu és a személyes www.keresi.blog.hu oldalakat.

Nehezebb dolgom volt a magyar művészeket megkeresnem a levelemmel. Sajnos nem sok aktuális és kortárs vonatkozású magyar nyelvű információt, művészt találunk az interneten. Szerencsére azért néhány képzőművészeti vonatkozású internetes portál megjelentette a felhívást, valamint a KBK 50 éves ünnepi találkozója is lehetőség volt arra, hogy a kortárs művészeknek személyesen is felhívjam a figyelmét a kiállításra.

A beérkező levelekben sokan rákérdeztek a feltételekre és mindenféle kritériumokra, de persze ilyen nem volt. A cél annyi volt, hogy kiállítási lehetőséget biztosítsunk a magyar és külföldi kortárs alkotóknak egy hazai helyszínen, valamint jobban megismertessük az emberekkel az ex librist. Így utólag elmondhatom, hogy számomra a legjobb pillanatok azok voltak, amikor a postás egy-egy kisgrafikával teli küldeményt hozott és elsőként csodálhattam meg a szebbnél szebb munkákat! Külön öröm és a kiállítás sikerét is bizonyítja, hogy ilyen pillanat nagyon sok volt.

A megnyitóra sokan jöttek el, és az érdeklődők között néhány alkotóval is találkozhattunk. Dr. Cs. Tóth János igazgató úr bevezetője után Sebeők János író mondott megnyitó beszédet. A megnyitó időpontjáról és a kiállításról számos internetes portál tett fel híreket, valamint olvashattunk a helyi (debreceni) újságokban, valamint a dr. Vitéz Ferenc által szerkesztett NÉZŐ●PONT című művészeti lapban, illetve a Debreceni Tv-ben riportot és bemutató anyagot láthattunk, hallhattunk. A Guttenberg-galaxis parányi csillagai címmel Szabylár Eszter írását

olvashattuk a Népszabadság július 21-i számában. A képekkel is illusztrált cikk a kiállítás alkalmából íródott.

Remélem, hogy a kiállítás, mely július 8-ig volt látható, sokaknak okozott örömet és sikerült egy kis figyelmet irányítani az ex librisre, a gyűjtésre.

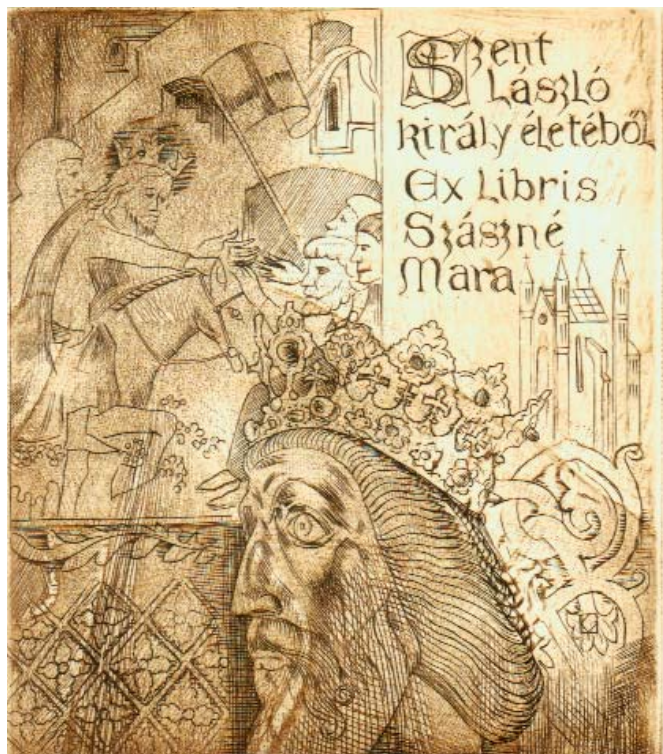
Keresi Ferenc

MEGKÉSETT SZÜLETÉSNAPI BESZÉLGETÉS KŐHEGYI GYULA GRAFIKUSMŰVÉSZ TANÁRRAL

A közelmúltban sokszor gondoltam Faludy György bölcs szavaira, pontosan idézve: „*Bár tudnám testem börtönét levetni!*” – Ezzel már okát is adtam a MEGKÉRDEZTÜK sorozat nagy szünetének, de legfőképpen annak, hogy a Kőhegyi Gyula 75. születésnapjára tervezett beszélgetésünk időpontja lassan a 76. születésnapjához közeledik, hiszen a művész 1933 szeptemberében született.

Talán azért most sem késő a 2008-ban a Csokonai Művelődési Házban rendezett rangos életmű kiállítására emlékezni, s a magam és a KBK tagság nevében a már megélt jeles születésnaphoz szívből gratulálni! A kívánságokról később még szó esik...

Kedves Gyula, amióta KBK tag vagyok, tehát 40 éve ismerlek. Szép vászonkötésben akkor jelent meg a „Kisgrafika Barátok Köre jubileumi évkönyve 1959-1969” címmel, amelyben Reisinger Jenő tollából az alábbi mondatot olvastam rólad: „Kőhegyi Gyula a mai fiatal grafikusművészek egyik tehetséges tagja.”

Kőhegyi Gyula rézmetszete, C2/C3 (1997), Op. 147, 125×105

Azóta a neved ismert lett, s e szerény bevezető után a szokásos kíváncsiságot el is kezdem:

Hány éves korodban és miként derült ki, hogy a rajzolga-táshoz tehetséged van?

Kőhegyi Gyula műanyagmetszete, X6, Op. 67 (1970), 25×95

Minden gyerek szeret rajzolni, ettől én sem különböztem. A budapesti Bencés Gimnázium államosítása után a Vörösmarty Gimnáziumba kerültem, ahol Mendlik Lajos festőművész rajzórái jelentették az igazi lökést. A jobbakkal a szertárban külön feladatot állított be. Sokszor vitt bennünket kiállításokra a Fővárosi Képtárba (akkor a Károlyi palotában volt), a Fényes Adolf terembe, a Nemzeti Szalonba (már lebontották). A következő órán elemeztük a látott műveket, a képről készült reprodukció alapján. Sajnos a Vörösmartyba csak egy évet jártam.

Hogyan indultál el a képzőművészeti tevékenységed fejlesztése útján? A cél érdekében mit végeztél? Voltak-e kedvenc mestereid?

A Fazekas Mihály gimnázium éve alatt a Török Pál utcába esti rajztanfolyamra jártam, majd esti képzőművész köröket látogattam, ahol nagyszerű festőművészek tanítottak: Ilosvai Varga István, Gráber Margit és Szentiványi Lajos. Beiratkoztam a nyomdász képzőművészeti körbe, ahol Koffán Károly korrigált. Mindez még a főiskola előtt volt, mert a Rákosi érában oda nem jutottam be. De 1957 tavaszán, a forradalom után rehabilitáltak, és felvettek az 1956-ban indult évfolyam tagjai sorába, Kmetty János mesterhez. Harmadikban Hincz Gyulához kerültem, Barcsay Jenő is tanított, majd sokszorosított képgrafikán a Képzőművészeti Főiskolán 1961-ben végeztem, művészi és tanári képesítéssel.

Legjobban Kmetty János mestert szerettem, ő korrigált a legnagyobb empátiával. A lényeg-látásra hívta fel a figyelmünket, bölcs mondásait visszatérően ismételte, így az intelmeit megjegyeztük. Én 17 mondást jegyeztem fel, néhányat idézek: „A művészi szép igazat keressük.” „Ha nincs vizuális esemény, dráma, nem működik a forma, szín, tér!” „Nem kell másképp csinálni, csak egyszerű ipari örömmel.”

Miért a grafika mellett kötöttél ki? Főként a kisgrafikára gondolsz. Számított, hogy Dr. Semsey Andor és Galambos Ferenc – szinte váteszként – mint ifjú, reményteljes talentumról írtak rólad?

A rajzot a grafikai műfajokon keresztül tudom legeredményesebben interpretálni. 1961 őszén a KBK ex libris kiállítását láttam a Fényes Adolf teremben. A kiállításon egy szórólap hívta föl a figyelmet a KBK működésére, grafikusokat és gyűjtőket toboroztak, és én 1963-ban beléptem a körbe. Emlékezem szerint a két kiváló gyűjtő cikke 1969-ben jelent meg rólam, ami nekem további lendületet adott. Az első ex librist Reisinger Jenő kérésére készítettem.

Megemlítem még Gian Carlo Torre olasz gyűjtőt, aki ex libris művészetemet méltatta a Kortárs Ex libris Művészet Enciklopédia 28. kötetében, ami 2000-ben jelent meg Mota Miranda gondozásában Portugáliában.

Melyik grafikai eljárást kedveled legjobban? Odaadod-e a gyűjtőknek a dúcot?

Két sokszorosított technikában vagyok jártas: ez a magas és mélynyomás. A mélynyomás adja a legtöbb variációs lehetőséget. Az idea meghatározza a technika kiválasztását. Az utóbbi tíz évben foglalkozom fametszéssel is. Tisztelni kell az anyag